

Autoreferat

1. Imię i nazwisko.

Zofia Maria Newlin – Mazaraki (Kinowska)

W roku 2019 przyjąłem nazwisko męża (Newlin-Mazaraki), od tamtej pory publikuję pod nazwiskiem Kinowska-Mazaraki aby zachować ciągłość.

2. Posiadane dyplomy, stopnie naukowe lub artystyczne – z podaniem podmiotu nadającego stopień, roku ich uzyskania oraz tytułu rozprawy doktorskiej.

- 2005 magister socjologii w Instytucie Stosowanych Nauk Społecznych Uniwersytetu Warszawskiego, na wydziale Stosowanych Nauk Społecznych i Resocjalizacji. Praca magisterska pt. „Kobieta poseł – między Sejmem a domem”, promotor prof. dr hab. Anna Kwak.

- Stopień doktora nauk społecznych w zakresie socjologii nadany uchwałą Rady Naukowej Instytutu Studiów Politycznych Polskiej Akademii Nauk z dnia 29 listopada 2013 roku na podstawie rozprawy doktorskiej pt. „Aktywność obywatelska kobiet w środowisku lokalnym”, promotor dr hab. Piotr Kozarzewski, recenzenci dr hab. Ewa Nalewajko oraz dr hab. Marek Kozak.

- 2005 dyplom kursu kwalifikacyjnego z zakresu mediacji rodzinnej wydany przez Stowarzyszenie Mediatorów Rodzinnych

3. Informacja o dotychczasowym zatrudnieniu w jednostkach naukowych lub artystycznych.

- Od 2006 roku jestem zatrudniona w Instytucie Studiów Politycznych Polskiej Akademii Nauk, początkowo jako asystent w Zakładzie Przemian Społecznych i Gospodarczych kierowanym przez prof. dr hab. Marię Jarosz, obecnie jako adiunkt w Zakładzie Badań Elit i Instytucji Władzy kierowanym przez prof. dr hab. Ewę Nalewajko.

- Od 20.XI.2016 do 19.X.2019 Adjunct Fellow na University of Technology Sydney, na wydziale Faculty of Arts and Social Sciences School of Communication (honorary position)

- Od 1.VI.2019 do 1.VI.2025 Adjunct Fellow na Western Sydney University na wydziale School of Social Sciences and Psychology (honorary position)

4. Omówienie osiągnięć, o których mowa w art. 219 ust. 1 pkt. 2 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2021 r. poz. 478 z późn. zm.). Omówienie to winno dotyczyć merytorycznego ujęcia przedmiotowych osiągnięć, jak i w sposób precyzyjny określać indywidualny

wkład w ich powstanie, w przypadku, gdy dane osiągnięcie jest dziełem współautorskim, z uwzględnieniem możliwości wskazywania dorobku z okresu całej kariery zawodowej.

Wskazany osiągnięciem jest monografia: *Fenomen Australijskiego Instytutu Spraw Polskich. Przykład aktywności obywatelskiej inteligencji polskiej w Australii po 1989 roku*, Instytut Studiów Politycznych PAN, Warszawa 2021, s.322. ISBN 978-83-66819-13-9

Recenzenci wydawniczy: dr hab. Jan Lencznarowicz, prof. UJ, dr Magdalena Lesińska UW.

Przedmiot, cel i założenia pracy

Monografia ma na celu przedstawienie socjologicznego portretu Australijskiego Instytutu Spraw Polskich (AIPA)¹ i analizę jego działalności jako niepaństwowego aktora dyplomacji publicznej. Jest osadzona na szerokim tle historycznym, które pomaga zrozumieć specyficzne uwarunkowania powstania i rozwoju opisywanej organizacji. Społeczno-historyczne realia, w tym zmieniające się zasady australijskiej polityki migracyjnej, są ważnym kontekstem kształtowania się organizacji tworzonych przez Polaków w Australii.

Australijski Instytut Spraw Polskich to niewielka organizacja społeczna założona w 1991 roku przez polskich imigrantów w Australii. Niewielka, bo obecnie licząca około 70 członków, a w okresie rozkwitu, pod koniec lat 90., zrzeszająca ponad 200 członków. Mimo stosunkowo niskiej liczebności stanowi ewenement na tle innych organizacji tworzonych przez Polaków w Australii. Na jej oryginalność składa się kilka czynników. Według moich założeń i obserwacji do najważniejszych z nich należą: inteligencki charakter, transnarodowy wymiar Instytutu oraz praca w roli niepaństwowego aktora dyplomacji publicznej.

Pierwsze, co rzuca się w oczy obserwatorowi Australijskiego Instytutu Spraw Polskich, to format intelektualny jego założycieli i nieprzeciętne sylwetki działaczy. AIPA skupiała i nadal skupia plejadę znakomitości wywodzących się ze skromnej liczebnie australijskiej Polonii, wielu wybitnych społeczników, postaci ze świata nauki i kultury, którzy osiągnęli sukces i wysoki status w społeczeństwie australijskim. Jednym z najważniejszych inicjatorów powołania Instytutu był profesor Andrzej Ehrenkreutz, wybitny działacz polityczny i niepodległościowy, społecznik i organizator. Przybył ze Stanów Zjednoczonych do Australii w 1987 roku, miał za sobą doświadczenia działania w Kongresie Polonii Amerykańskiej (od lat 1960.) i założonym przez siebie Północno-Amerykańskim Studium Spraw Polskich. Pierwszym prezesem Instytutu był profesor Jerzy Zubrzycki, wybitny socjolog, twórca australijskiej polityki wielokulturowości. Lista znakomitości związanych z Instytutem jest długa.

Uwagę zwraca także oryginalna formuła działalności Instytutu i historyczne postacie gości, których AIPA sprowadzała z wykładami do Australii. W trakcie niemal trzydziestoletniej działalności zdołano zaprosić na antypody wiele wybitnych autorytetów, aby promować

---

¹ Powszechnie używany skrót od angielskiej nazwy opisywanej organizacji – Australian Institute of Polish Affairs.

Polskę i ułatwić nawiązywanie relacji polsko-australijskich, budując więzi zwłaszcza między elitami obu krajów, a także tworzyć warunki do poprawy stosunków polsko-żydowskich. Przy realizacji tych zadań Instytut współpracował z dyplomatami polskimi i australijskimi. Lista gości Instytutu – z nazwiskami polskich premierów, ministrów, bohaterów II wojny światowej takiego formatu jak Jan Nowak-Jeziorański czy Jan Karski, wybitnych naukowców i twórców kultury – zadziwia, zwłaszcza w zestawieniu ze skromnymi, wydawałoby się, możliwościami niszowej organizacji z drugiego końca świata. AIPA dysponowała niewielkimi środkami finansowymi, polegając głównie na składkach i zaangażowaniu społecznym swoich członków. Działacze AIPA organizowali spotkania swoich gości z przedstawicielami australijskich elit. Relacje z tych wizyt i wywiady z gośćmi Instytutu wybrzmiewały w czołowych australijskich mediach. Z okazji kolejnych rocznic działalności AIPA wyrazy uznania płynęły z najwyższego politycznego szczebla, bo przekazywali je między innymi kolejni premierzy Australii.

AIPA jako organizacja społeczna nie daje się łatwo zdefiniować, wymyka się bowiem kryteriom opisowym, raczej nie przystaje do utartych pojęć. Badaniom społeczności migranckich i powoływanych przez nie organizacji oraz instytucji etnicznych poświęcona jest bogata literatura przedmiotu, w której opisuje się złożoność tej materii, wyzwania metodologiczne i teoretyczne, wielość podejść i definicji stosowanych podczas analizowania organizacji i instytucji powołanych do życia przez zbiorowości etniczne o imigranckim rodowodzie². Australijski Instytut Spraw Polskich z pewnymi zastrzeżeniami można uznać za organizację imigrancką, choć nie spełnia wszystkich kryteriów tego pojęcia, które jednocześnie nie pozwala wyczerpująco ująć jego specyfiki. Instytut mieści się w szerokiej definicji organizacji imigranckiej, czyli założonej przez imigrantów i w większości zrzeszającej imigrantów i ich potomków. Nie wszyscy zatem mają osobiste doświadczenie migracyjne. Twórcy definicji wahają się w kwestii określenia proporcji członków i administratorów organizacji, którzy muszą być imigrantami, aby kwalifikowała się ona jako imigrancka czy etniczna. Zastanawiają się, czy warunkiem jest większość imigrantów wśród członków, czy może wystarczy połowa. W AIPA większość twórców i członków ma polskie korzenie. W literaturze przedmiotu rozróżnia się ponadto monoetniczne oraz multietniczne stowarzyszenia imigranckie. AIPA można zakwalifikować jako organizację multietniczną ze względu na członków, którzy nie mają polskich korzeni.

Drugi element definicji organizacji imigranckiej odnosi się do obszaru jej działalności, czyli koncentracji na dostarczaniu szeroko pojętych usług społecznych imigrantom z własnej grupy etnicznej lub narodowej³. Zakres inicjatyw AIPA nie mieści się w tej definicji, trudno zatem mówić w tym przypadku o organizacji *stricte* polonijnej. Działalność Instytutu nie jest bowiem kierowana ani wyłącznie, ani nawet przede wszystkim do polskiej społeczności. Zakres jego aktywności wykracza poza jedną grupę etniczną, nie ma ona na celu zaspokajania

² Por. m.in. Grzegorz Babiński, *Więź etniczna a procesy asymilacji. Przemiany organizacji etnicznych. Zagadnienia teoretyczne i metodologiczne*, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa – Kraków 1986; Grzegorz Babiński, *Metodologia a rzeczywistość społeczna. Dylematy badań etnicznych*, Wydawnictwo Nomos, Kraków 2004;

³ Hector Cordero-Guzman, *Community-Based Organizations and Migration in New York City*, „Journal of Ethnic and Migration Studies” 2007, nr 5 (5), s. 894, za: Michał Nowosielski, *Polskie organizacje w Niemczech. Stan i uwarunkowania*, Instytut Zachodni, Poznań 2016, s. 18.

wewnętrznych potrzeb polskiej społeczności w Australii, a Instytut w swoim statucie określa się jako organizacja australijska.

Podsumowując można stwierdzić, że Australijski Instytut Spraw Polskich jest dobrowolną organizacją pozarządową, formalnie zarejestrowaną w Australii i jako taki stanowi część australijskiego społeczeństwa obywatelskiego. Wyrósł z oddolnej inicjatywy, a jego działalność jest oparta na społecznej pracy wolontariackiej oraz na poczuciu obywatelskiego przywiązania i lojalności większości członków zarówno do Polski, jak i do Australii. W tym sensie można ją uznać za przejaw obywatelskości, rozumianej – za Edmundem Wnukiem-Lipińskim – jako postawa jednostki wobec społeczności jako całości, a także wobec poszczególnych współobywateli, płynąca z przeświadczenia o ważności pewnych wartości czy inaczej cnót obywatelskich (takich jak solidarność, respektowanie dobra wspólnego, kooperacja, przestrzeganie wspólnie ustalonych reguł, podmiotowe traktowanie innych członków społeczności)⁴. Działalność AIPA można postrzegać jako aktywność obywatelską, a więc zaangażowanie w życie społeczne wyrażające się w działaniach nakierowanych na tworzenie dobra wspólnego⁵.

Mimo formalnego zakorzenienia w Australii AIPA operuje w przestrzeni międzynarodowej, pozostaje w stałej interakcji zarówno z Australią, jak i z Polską. Instytut wyrósł z żywego zainteresowania sprawami polskimi, wykraczającego daleko poza życie prywatne, połączonego z przywiązaniem i lojalnością wobec Australii jako nowej, wybranej ojczyzny. Twórców i większość działaczy AIPA charakteryzuje inteligencki etos i poczucie obywatelskości w stosunku do obu krajów, co motywuje ich do podejmowania działań na ich rzecz. Większość z nich deklaruje poczucie odpowiedzialności i więzi z obydwoma ojczyznami, choć nie wszyscy są formalnie obywatelami obu tych państw. AIPA określa się przy tym jako organizacja apolityczna. Zaznacza, że nie identyfikuje się z żadną partią polityczną ani w Polsce, ani w Australii i jest politycznie niezależna.

Założyłam, że do najważniejszych cech tej organizacji należą (1) jej inteligencki charakter, (2) transnarodowość oraz (3) formuła działania w roli niepaństwowego aktora dyplomacji publicznej.

(1) Pojęcie inteligencji jest różnie definiowane w obszernej literaturze przedmiotu⁶. Historycznie rzecz biorąc inteligencję cechowały ponadprzeciętne wykształcenie⁷ i wykonywanie pracy umysłowej wymagającej kwalifikacji oraz szczególne poczucie misji

⁴ Edmund Wnuk-Lipiński, *Socjologia życia publicznego*, Wyd. Naukowe Scholar, Warszawa 2005, s. 105.

⁵ Por. Jan Waszkiewicz, *Refleksje nad obywatelskością – o zakorzenieniu i wychowaniu ludzi zakorzenionych*, w: Wiesław Bokajło, Aldona Wiktorska-Święcka (red.), *Europa obywateli. Polskie społeczeństwo obywatelskie in actu*, Oficyna Wydawnicza Atut, Wrocław 2007, s. 155–165.

⁶ Por. m.in. Józef Chałasiński, *Przeszłość i przyszłość inteligencji polskiej*, Ludowa Spółdzielnia Wydawnicza, Warszawa 1958; idem, *Przeszłość i przyszłość inteligencji polskiej*, wyd. 2, posłowie Antonina Kłoskowska: *Spory na temat inteligencji*, Świat Książki, Warszawa 1997; Aleksander Gella, *Inteligencja polska*, Wydawnictwo Akme, Warszawa 2016; Maciej Chojnowski, Hanna Palska, *O wielopostaciowości pojęcia inteligencja*, w: Henryk Domański (red.), *Inteligencja polska. Specjaliści, twórcy, klerkowie, klasa średnia*, Wydawnictwo IFiS PAN, Warszawa 2008, s. 19-36.

⁷ Wykształcenie to podstawowy, acz nie wyłączny wyznacznik inteligencji, choć trzeba zaznaczyć, że w różnych okresach historycznych określenie „ponadprzeciętne” odnosiło się do innego poziomu wykształcenia, w XIX w. była to matura, w XX w. wykształcenie uniwersyteckie.

społecznej, wywodzące się z kultury szlacheckiej czy ziemiańskiej. Charakteryzowały ją wyraźnie zarysowana tożsamość grupowa oparta na wspólnym etosie, zorientowanie nie na grupowy interes, ale na zmianę społeczną i na dobro wspólne⁸. Przyjęłam, że inteligenckość Instytutu definiuje formujące intelektualnie i moralnie wykształcenie liderów i działaczy oraz cechujący ich prospołeczny etos. Te dwa czynniki mam na myśli, mówiąc o inteligenckim charakterze Australijskiego Instytutu Spraw Polskich. Odnoszę się zatem do rozumienia inteligencji jako wyróżniającej się wysokim wykształceniem warstwy refleksyjnej, propagującej prospołeczne wartości i postawy, zdolnej do mobilizacji do działania w imię dobra wspólnego⁹. Wysokie wykształcenie ludzi tworzących AIPA nie tylko przekłada się na wspólne, szerokie horyzonty i potrzebę uczestnictwa w życiu intelektualnym i w kulturze, ale także ułatwia docieranie do elit, które mogą być pomocne w realizacji celów, które organizacja ta stawia przed sobą. Inteligencki etos AIPA wyraża się w będącym motorem działań Instytutu dążeniu do dobra wspólnego przez realizowanie interesu publicznego. Innymi słowy inteligenckość społeczności Instytutu odzwierciedla silną tożsamość grupową opartą na wspólnym etosie, zorientowanie na grupowy interes, a także na zmianę społeczną i na dobro wspólne.

(2) Transnarodowość Instytutu ma źródła w australijskiej wielokulturowości. Trudno przecenić znaczenie tej polityki, która pozwala na zakorzenienie się w kraju przyjmującym, na rozwijanie lojalności i przywiązania do nowej ojczyzny przy równoczesnym zachowaniu własnej tożsamości etnicznej i utrzymaniu związków kulturowych z krajem pochodzenia. Harris i Smolicz opisali to jako zjawisko podwójnej identyfikacji¹⁰. Społeczne uwarunkowania australijskie, a zwłaszcza polityka migracyjna, miały wpływ na ukształtowanie takiej właśnie podwójnej tożsamości narodowej twórców i działaczy Instytutu. Trudno przy tym nie wspomnieć, że pierwszy prezes Instytutu Jerzy Zubrzycki był głównym twórcą i propagatorem polityki wielokulturowości wprowadzonej w Australii w latach 70. ubiegłego wieku (zarówno podstaw teoretycznych programu strategii społecznej, jak i modelu polityki społecznej). Był entuzjastą i orędownikiem idei integracji ze społeczeństwem przyjmującym z zachowaniem świadomości własnych korzeni i narodowej tożsamości. Uważał, że przedstawiciele australijskiej Polonii jako świadomi obywatele dwóch kultur i dwóch społeczności mogą wnieść pozytywny wkład w budowanie interesu publicznego obu państw i obu narodów¹¹. Australijski Instytut Spraw Polskich, który już w nazwie zaznacza przywiązanie do obu krajów, jest niejako instytucjonalną emanacją tej idei. Podstawowy cel, który postawili sobie twórcy i działacze AIPA to budowanie sieci relacji społecznych między Polską a Australią. Można zatem uznać, że jest to organizacja, która stara się rozwijać transnarodową przestrzeń społeczną¹².

⁸ Zob. szerz. Aleksander Gella, *Inteligencja polska*.

⁹ Anna Giza, *Aleksandra Gelli teoria inteligencji*, w: Aleksander Gella, *Inteligencja polska*, s. IX.

¹⁰ Roger McL. Harris, Jerzy J. Smolicz, *Australijczycy polskiego pochodzenia. Studium adaptacji i asymilacji młodego pokolenia*, tłum. Grzegorz Babiński Zakład Narodowy im. Ossolińskich, Wydawnictwo Polskiej Akademii Nauk, Wrocław 1984.

¹¹ Zob. szerz. Adam Warzel, *Rozmowa z prof. Jerzym Zubrzyckim*, Instytut Literacki, Paryż, „Kultura” 1991, nr 10 (529), s. 81.

¹² Por. m.in. Thomas Faist, *O transnarodowym przetwarzaniu granic, przestrzeni i mechanizmów społecznych*, tłum. Katarzyna Suwada, w: Łukasz Krzyżanowski, Sylwia Urbańska (red.), *Mozaiki przestrzeni transnarodowych. Teorie, metody, zjawiska*, Zakład Wydawniczy Nomos, Kraków 2010, s. 29–48.

(3) Teoretycznie celem dyplomacji publicznej (*public diplomacy*) jest realizowanie interesu publicznego poprzez jawne wpływanie na procesy opiniotwórcze, w sposób możliwie korzystny dla wszystkich węzłów sieci¹³. Założenia działalności Instytutu mieszczą się w tej definicji. Pierwotnym celem Instytutu było budowanie jak najlepszych relacji i zacieśnianie więzów między Polską w Australią oraz utrwalanie pozytywnego wizerunku obu państw. Jednym z głównych sposobów realizowania tych zamierzeń stało się dostarczanie wiadomości z pierwszej ręki, poprzez zapraszanie do Australii wpływowych osób z Polski (intelektualistów, polityków, ekonomistów, twórców kultury), które opowiadały o sytuacji w kraju na spotkaniach publicznych i w mediach. Organizowano także spotkania gości z Polski z przedstawicielami elit australijskich. Zapraszane przez Instytut osobistości były tym samym obsadzone w roli społecznych ambasadorów umacniających relacje polsko-australijskie. Nie jest przypadkiem, że właśnie nawiązywanie bezpośrednich kontaktów służących promowaniu reprezentowanych interesów, idei i wartości jest podstawowym narzędziem dyplomacji publicznej¹⁴. Spektrum zainteresowania Instytutu obejmuje relacje polsko-australijskie, polsko-żydowskie, a także polsko-ukraińskie w warunkach wielokulturowej Australii, a także do pewnego stopnia w kontekście budowania i wzmacniania młodej demokracji w Polsce. Nawiązywanie dobrych relacji międzyetnicznych jest postrzegane jako realizacja interesu publicznego zarówno Polski, jak i Australii. Interes publiczny jest przy tym ujmowany w kategoriach dobra publicznego. AIPA – jako podmiot australijskiego społeczeństwa obywatelskiego – realizowała interes publiczny Polski i Australii zarazem, wywierając bezpośredni wpływ na procesy opiniotwórcze w obu krajach. Tym samym realizowała się w roli niepaństwowego aktora dyplomacji publicznej.

Metodologia

Materiały dokumentujące działalność Instytutu były gromadzone w ciągu kilku lat (2016–2020) w Warszawie i przede wszystkim podczas kilku pobytów w Australii – w Sydney, Melbourne i Canberze. Były one możliwe dzięki zaproszeniu najpierw z University of Technology Sydney, gdzie znalazłam bazę i wsparcie na wydziale Faculty of Arts and Social Sciences School of Communication, a potem w 2019 roku z Western Sydney University na wydziale School of Social Sciences and Psychology. W tym okresie przeprowadziłam badania jakościowe i ilościowe oraz szeroką kwerendę mającą na celu poznanie dokumentów źródłowych, w większości rozproszonych w zbiorach prywatnych.

Zebrany materiał badawczy można podzielić na źródła zastane oraz uzupełniające je źródła wywołane. W tej pierwszej kategorii znalazła się wybrana literatura przedmiotu z zakresu socjologii ogólnej oraz socjologii szczegółowej, która stanowiła podstawę rozważań teoretycznych. Posłużyła do stworzenia ramy teoretycznej do analizy podmiotu moich badań i zdefiniowania najważniejszych dla niej pojęć takich jak dyplomacja publiczna, transnarodowość czy inteligenckość. Do opisanego tła historycznego niezbędne było sięgnięcie

¹³ Beata Ociepka, *Dyplomacja publiczna – oksymoron?*, w: Agnieszka Stępińska, Ewa Jurga-Wosik, Bartłomiej Secler (red.), *Oblicza współczesnej komunikacji. Konteksty, problemy, wyzwania*, Polskie Towarzystwo Komunikacji Społecznej, Poznań 2018, s. 19–30.

¹⁴ Por. Paul Sharp, *Revolutionary States, Outlaw Regimes and the Techniques of Public Diplomacy*, w: Jan Melissen (red.), *The New Public Diplomacy. Soft Power in International Relations*, Palgrave Macmillan, New York 2005, s. 106.

do prac historycznych i socjologicznych dokumentujących i analizujących losy Polonii australijskiej oraz tych charakteryzujących przemiany polityki migracyjnej w Australii.

Analiza źródeł zastanych objęła przede wszystkim dokumentację trzydziestoletniej działalności Instytutu, a więc sprawozdania z zebrań i notatki z wydarzeń organizowanych przez Instytut, sprawozdania roczne, protokoły, teksty przemówień i wykładów, wygłaszanych przy różnych okazjach, oraz dość obfitą korespondencję przedstawicieli Instytutu, zarówno wewnętrzną, jak i z reprezentantami różnych instytucji zewnętrznych. Odwołując się do terminologii przedmiotu analizowane dokumenty archiwalne dzieliły się na dokumenty oficjalne i dokumenty osobiste, przy czym przewagę stanowiły te pierwsze¹⁵. Szczególnie cenne i przydatne, bo porządkujące bieg wydarzeń były wydawnictwa jubileuszowe dokumentujące pracę Instytutu, przygotowane z okazji jego dziesięciolecia i dwudziestolecia. Kwerenda objęła także poszukiwanie prasowych śladów wydarzeń, w które angażował się Instytut, oraz publikacji i wywiadów jego liderów w prasie i w radiu. Przeprowadziłam także szczegółową kwerendę obszernego zasobu materiałów umieszczonych na stronie internetowej Instytutu oraz zawartości jej profilu na Facebooku. Analiza treści to jedna z podstawowych technik warsztatu socjologa. Przystudiowanie wymienionych wyżej rodzajów dokumentów archiwalnych stanowiło punkt wyjścia do poznania i opisanego wieloaspektowej działalności Instytutu i jego charakteru. Niemniej jednak dokumentacja działalności AIPA pozostająca w rękach prywatnych, do której udało się dotrzeć, jest niepełna. Dlatego tym bardziej cennym i szeroko wykorzystanym źródłem w monografii są wywiady z działaczami Instytutu.

Źródła wywołane stanowią drugi filar przedstawianej pracy. Zastosowałam metodę jakościową i ilościową. Wykorzystałam trzy techniki badawcze: pogłębiony wywiad swobodny, obserwację uczestniczącą oraz ankietę zawierającą pytania otwarte i zamknięte.

Badania jakościowe objęły przeprowadzenie 28 swobodnych wywiadów pogłębionych (In-Depth Interview, IDI), z czego 26 z członkami AIPA, w tym ze wszystkimi żyjącymi prezesami Instytutu. Wśród respondentów znalazło się także dwoje dyplomatów współpracujących z Instytutem. Wywiady były przeprowadzane według przygotowanego wcześniej scenariusza, nieco innego dla różnych kategorii respondentów. Scenariusz wywiadu zawierał dwa główne bloki zagadnień do omówienia. Pierwszy, osobisty dotyczył dwóch obszarów. Po pierwsze skupiał się na opisie okoliczności znalezienia się w Australii, percepcji australijskich realiów i środowiska społecznego, w którym się znaleźli, stosunku do tego kraju i do kraju pochodzenia, a także kwestii poczucia tożsamości narodowej. Po drugie zaś skłaniał do opowiedzenia historii ich osobistego zaangażowania w działalność Australijskiego Instytutu Spraw Polskich. Obejmował więc motywy i okoliczności zaangażowania w AIPA, potrzeby na które odpowiada, a także ważne momenty, wydarzenia i spotkania z tym związane. Drugi blok omawianych zagadnień dotyczył historii i działalności samego Instytutu. Omawiał więc kalendarium wydarzeń, kulisy powstania, sposób działania i rozwój Instytutu, a także postrzeganie jego przyszłości. W większości wywiady były

---

¹⁵ Chava Frankfort-Nachmias, Davis Nachmias, *Metody badawcze w naukach społecznych*, tłum. E. Hornowska, Wyd. Zysk i S-ka, Poznań 2001, s.335-341.

nagrywane, a następnie spisane. Wszystkie cytowane wypowiedzi były autoryzowane przez respondentów.

W ramach badań ilościowych w 2018 roku przeprowadziłam ankietę internetową wśród wszystkich członków AIPA – 59% z nich wzięło udział w badaniu i wypełniło ankietę, można zatem uznać, że dostarczyła ona wiarygodnych informacji. Większość pytań postawionych w ankiecie miała takie samo brzmienie jak te zadawane regularnie w australijskim spisie powszechnym, co pozwoliło na porównanie uzyskanych odpowiedzi w obu badaniach, na przykład przedstawienie wyników ankiety na tle badania całej populacji Australii czy też tej jej części, która deklaruje polskie korzenie. Odwoływałam się zatem również do zastanych danych statystycznych.

Ważnym uzupełnieniem badań było osobiste uczestnictwo w kilku wydarzeniach zorganizowanych przez Instytut.

;

Struktura wywodu

Monografia składa się z sześciu rozdziałów. **Pierwszy** przedstawia szerokie tło historyczne oraz zmieniającą się specyfikę australijskich realiów społecznych, w których funkcjonowali polscy migranci, ze szczególnym uwzględnieniem inteligencji. Ten rozdział zawiera charakterystykę głównych fal imigracyjnych, w których Polacy przybywali do Australii w XX wieku, w tym ci, którzy później stworzyli Australijski Instytut Spraw Polskich. Przedstawia opis specyfiki tych grup, ich profil organizacyjny oraz zarys uwarunkowań australijskich, które je kształtowały. Zmieniająca się polityka migracyjna i specyfika obowiązującej obecnie polityki wielokulturowości Australii jest ważnym elementem szerszego kontekstu wyjaśniającego fenomen Australijskiego Instytutu Spraw Polskich.

W rozdziale **drugim** nakreśliłam obraz Polonii australijskiej w burzliwych latach 80. i przedstawiam proces konsolidowania się środowiska, które stworzyło AIPA. Instytut powstał w 1991 roku, lecz zaczątków środowiska, które zbudowało tę organizację, należy szukać wcześniej. Lata 80. były kluczowe dla formowania się tego środowiska emigracyjnego. W tym okresie uformowało się środowisko społeczne, które stało się fundamentem przyszłego AIPA. Ludzie, którzy je tworzyli, byli wcześniej zaangażowani w różne inicjatywy społeczno-obywatelskie i projekty prosolidarnościowe, w tym szczególnie Polcul Foundation założoną przez Jerzego Bonieckiego oraz Biuro Informacyjne Solidarności i Australijski Fundusz Solidarności z Polską kierowane przez Henryka Sikorę. Ważną częścią tego środowiska były także Stowarzyszenie Młodych Polaków w Melbourne (Polish Youth Association) organizowane między innymi przez Barbarę i Wojciecha Zagałów oraz Adama Warzela, polska sekcja radia 3EA pod kierownictwem Haliny Zandler czy kurs polonistyki na Australijskim Uniwersytecie Narodowym (Australian National University), zorganizowany w latach 70. z inicjatywy canberskiej Polonii, głównie profesorów Jerzego Zubrzyckiego, Anny Wierzbickiej, Johna Bessemersa i Jerzego Klima. Tam tworzyły się zaczątki środowiska, które potem założyło organizację, według modelu zaproponowanego przez Andrzeja Ehrenkretza, który osiadł w Australii w 1987 roku.

Rozdział **trzeci** poświęcony jest procesowi wylaniania się profilu ideowego Australijskiego Instytutu Spraw Polskich oraz okoliczności powołania go do życia. Przedstawiam w nim

;

także przemiany tożsamościowe części społeczności polonijnej w Australii, które dokonywały się na początku lat 90. i które wyznaczyły jej nowe cele oraz kierunki działania. Orędownikiem tych zmian - idei transformacji z emigracji niepodległościowej w demokratyczną Polonię - był pierwszy prezes Instytutu Jerzy Zubrzycki. Uważał, że wraz z transformacją Polski po 1989 roku naturalnie powinna się zmienić rola i tożsamość polskiej Emigracji. Emigracji przez duże E, jak podkreślał, nawiązując do długiej tradycji pokoleń Polaków walczących spoza kraju o wolność Polski. To marzenie i cel zostały osiągnięte, pewien etap zamknięty¹⁶. Od tej pory spoiwem żyjących poza granicami ojczyzny Polaków nie była już idea walki o niepodległą Polskę, ale wspólnota etniczna, przywiązanie do tych samych tradycji, kultury i języka. Emigrację Niepodległościową miała zastąpić Polonia włączająca się w proces demokratycznej transformacji, dzieląca się doświadczeniem wyniesionym z życia w dojrzałej demokracji i w tolerancyjnej australijskiej wielokulturowości. Ideę Jerzego Zubrzyckiego transformacji z Emigracji Niepodległościowej w Polonię Demokratyczną, a także przesłanie promowania dialogu miał niebawem zacząć wprowadzać w życie Australijski Instytut Spraw Polskich.

Rozdziały **czwarty i piąty** to analiza niemal trzydziestoletniej działalności Instytutu jako aktora dyplomacji publicznej. Koncentruje się na dwóch głównych obszarach jego aktywności. Głównym celem Instytutu było promowanie w Australii osiągnięć polskiej transformacji we wszystkich jej aspektach (budowanie demokracji, państwa prawa, gospodarki rynkowej, dobrobytu, wolnej kultury itd.), a w konsekwencji rozwijanie więzi między oboma krajami i ich elitami. Strategie działania i obszary aktywności Instytutu opisuje szczegółowo rozdział czwarty.

Drugi cel Instytutu stanowiło nawiązanie na antypodach dialogu polsko-żydowskiego i praca nad budową harmonijnych relacji ze społecznością australijskich Żydów, które początkowo były bardzo napięte. Padał na nie cień nieprzepracowanej traumy po II wojnie światowej, wzajemnych pretensji, poczucia krzywdy i nierzadko diametralnie rozbieżnej percepcji wojennej przeszłości. U obu stron rodziło to potrzebę przekonania oponenta do swojego punktu widzenia i potwierdzenia swojej wersji historii jako słusznej i obowiązującej. Jest to strategia opisywana w literaturze przedmiotu jako propaganda. Natomiast szukanie porozumienia w duchu dyplomacji publicznej nie polega na narzucaniu swojej perspektywy, lecz na słuchaniu drugiej strony, pracy nad stworzeniem z nią relacji i osiągnięciem wzajemnego zrozumienia. Rozróżnienie tych dwóch pojęć i związanych z nimi odmiennych praktyk jest przedmiotem analiz badaczy¹⁷. AIPA w swoich działaniach konsekwentnie realizowała to drugie podejście. Instytut wspierał także rozwój dobrych relacji polsko-ukraińskich. Analiza tej części działalności AIPA jest ujęta w rozdziale piątym rozbitym na kilka podrozdziałów opisujących trzy osobne okresy czy fazy tej pracy.

¹⁶ Jerzy Zubrzycki, *Expanding the dialogue. 10 years of AIPA*, w: *Expanding the dialogue. Ten years of the Australian Institute of Polish Affairs*, October 2001, s. 7–8.

¹⁷ Zob. szerz. Jan Melissen, *The New Public Diplomacy. Between Theory and Practise*, w: idem (red.), *The New Public Diplomacy. Soft Power in International Relations*, Palgrave Macmillan, New York 2005, s. 16–19; Joseph S. Nye, *Soft Power and Public Diplomacy Revisited*, „The Hague Journal of Diplomacy” 2019, nr 1–2, s. 11–12; Nicholas J. Cull, *Public Diplomacy. Foundations for Global Engagement in the Digital Age*, Polity Press, Cambridge 2019, s. 1.

W **szóstym** rozdziale kreślę portret ludzi tworzących AIPA na tle współczesnej Polonii australijskiej. Tę część otwiera charakterystyka współczesnej Polonii australijskiej, oparta głównie na danych z ostatnich trzech australijskich spisów powszechnych (2006, 2011, 2016). Dalej na jej tle przedstawiona jest charakterystyka demograficzna członków Instytutu. Obejmuje ona takie zmienne jak wiek, płeć, wykształcenie, status zatrudnienia i miejsce zamieszkania. Przedstawione dane bazują na wynikach ankiety internetowej przeprowadzonej wśród członków Instytutu w 2018 roku. Część pytań zadanych w ankiecie dotyczy kwestii stopnia zakorzenienia w Australii, problematyki tożsamości narodowej i podtrzymywania więzi z krajem pochodzenia. Ten blok pytań wiąże się z transnarodowym wymiarem Instytutu, który jest tu szczegółowo analizowany.

W dalszej części rozdziału koncentruję się na omówieniu inteligenckiego charakteru AIPA. Tematyka etosu działaczy Instytutu, wybór takiego, a nie innego profilu zaangażowania obywatelskiego, a szczególnie omówienie motywacji, które skłoniły ich do włączenia się w działalność AIPA, zajęły dużo miejsca w wywiadach narracyjnych. AIPA jako organizacja grupy etosowej - typy motywacji i cele zaangażowania społecznego jej działaczy są opisane w drugiej części tego rozdziału.

W zakończeniu podsumowuję zebrany materiał badawczy i stawiam pytanie o przyszłość Australijskiego Instytutu Spraw Polskich.

Omawiana monografia sytuuje się w nurcie socjologicznych badań społeczności migracyjnych, a także analiz organizacji społeczeństwa obywatelskiego. Jej nowatorski charakter wynika z interdyscyplinarnego i wieloaspektowego podejścia badawczego. Monografia wnosi nową wiedzę o działalności społecznej inteligencji polskiej w Australii. Podejmuje także nieopisywany dotąd problem skomplikowanych relacji polsko-żydowskich na antypodach. Warto zaznaczyć, że diaspora żydowska w Australii jest stosunkowo liczna, ponad 90 tysięcy osób, czyli w granicach 0,5% ogółu populacji, z czego około 20% to Żydzi o korzeniach w Polsce¹⁸. Polskie korzenie wielu Żydów mieszkających w Australii nierzadko przejawiały się w emocjonalnym związku z Polską, niekoniecznie o pozytywnym zabarwieniu. Na początku lat 90. ubiegłego wieku, gdy Instytut rozpoczynał swoją działalność większość Żydów o polskich korzeniach nie uczestniczyła w żaden sposób w życiu zorganizowanej Polonii australijskiej. Nie było wspólnej platformy rozmowy o wspólnej przeszłości w Polsce. Polacy i Żydzi mieszkający obok siebie na końcu świata, rozmawiali o Polsce osobno, we własnym gronie, co sprzyjało utrzymywaniu i powielaniu wzajemnych, często negatywnych stereotypów. Lata 80. i 90. przyniosły eskalację polsko-żydowskich napięć w Australii, co skłoniło działaczy Australijskiego Instytutu Spraw Polskich do podjęcia wysiłków na rzecz pojednania. Monografia opisuje proces nawiązania i budowania dialogu pomiędzy Polakami i Żydami mieszkającymi w Australii, w który zaangażował się Australijski Instytut Spraw Polskich.

:

---

¹⁸ Dane z australijskiego spisu powszechnego z 2016 r., Census 2016, www.abs.gov.au.

Dotychczasowe badania Polonii australijskiej nie obejmują ostatniego 30lecia¹⁹ lub koncentrują się na innym, wybranym wycinku rzeczywistości²⁰. Omawiana monografia stara się wypełnić tę lukę wnosząc nową wiedzę o specyfice życia organizacyjnego Polonii australijskiej po 1989 roku. Po raz pierwszy opisuje oryginalną formułę i trzydziestoletnią działalność Australijskiego Instytutu Spraw Polskich stworzonego przez najwybitniejszych przedstawicieli australijskiej Polonii, takich jak Jerzy Zubrzycki, Andrzej Ehrenkreutz, Martin Krygier, Seweryn Ozdowski, Jan Pakulski, Wojciech Sadurski czy Adam Warzel.

Aktualnie przygotowawane jest angielskie, poszerzone wydanie książki w tłumaczeniu Stasia Hempla. Książka została uzupełniona o nowe, aktualne dane zarówno z działalności Australijskiego Instytutu Spraw Polskich w ostatnich latach jak i m.in. o nowodostępne dane statystyczne, w tym z ostatniego spisu powszechnego. Na ukończeniu jest praca nad ostatecznym przygotowaniem jej dla australijskiego czytelnika obejmująca m.in. wyjaśnienia kontekstu opisywanych spraw polskich, nowy indeks nazwisk i inne prace redakcyjne.

5. Informacja o wykazywaniu się istotną aktywnością naukową albo artystyczną realizowaną w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej lub instytucji kultury, w szczególności zagranicznej.

Od 2004 roku jestem związana współpracą, a od 2006 roku zatrudniona w Instytucie Studiów Politycznych Polskiej Akademii Nauk (ISP PAN). Tu się koncentrowała i tu nadal się skupia moja aktywność naukowa. W tym okresie brałam udział w projektach badawczych prowadzonych w ISP PAN w Zakładzie Badań nad Elitami i Zachowaniami Politycznymi kierowanym przez prof. dr hab. Jacka Wasilewskiego (2004-2010), w Zakładzie Przemian Społecznych i Gospodarczych, kierowanym przez prof. zw. dr hab. Marię Jarosz (2006-2014), a później pod kierownictwem dr hab. Marty Daneckiej (2015-2020), w Zakładzie Badań Elit i Instytucji Władzy pod kierownictwem prof. dr hab. Ewy Nalewajko (2021-obecnie) oraz w Archiwum Partii Politycznych kierowanym przez dr hab. Irenę Słodkowską (2004-2013).

W 2016 roku, gdy podjęłam tematykę życia organizacyjnego polskiej diaspory w wielokulturowej Australii zaczęłam prowadzić badania w Australii. Było i jest to możliwe dzięki trzem turom stypendiów (honorary academic appointment as an adjunct fellow), które otrzymałam na uniwersytetach w Sydney: na University of Technology Sydney, na wydziale Faculty of Arts and Social Sciences School of Communication (od 20.XI. 2016 do 19.X.2019) oraz na Western Sydney University na wydziale School of Social Sciences and Psychology (od 1.VI.2019 do 30.VI. 2022 oraz od 1.VI. 2022 do 1.VI. 2025).

¹⁹ por. m.in. L. Paszkowski, *Polacy w Australii i Oceanii. 1790-1940*, Toruń-Melbourne 2008; M.Sprengel, *Emigracja polska w Australii w latach 1980-2000*, A. Marszałek, Toruń 2004; R.Sussex, J.Zubrzycki (red.) *Polish People and Culture in Australia*, Canberra 1985.

²⁰ por. m.in. J.Lencznarowicz, *Prasa i społeczność polska w Australii: 1928-1980*, Księgarnia Akademicka, Kraków 1994; P.Pleskot, *Solidarność na Antypodach. Inicjatywy solidarnościowe polskiej diaspory w Australii (1980-1989)*, IPN, Warszawa 2014; K.Włodarczak, *Proces adaptacji współczesnych emigrantów polskich do życia w Australii*, CMR Working Papers 3/61, Centre of Migration Research, Warszawa 2005.

Ogólnie rzecz biorąc moje zainteresowania i osiągnięcia naukowe koncentrują się przede wszystkim wokół problematyki partycypacji społecznej i obywatelskości. W tym obszarze lokują się obie moje monografie. Pierwsza, będąca poszerzoną wersją mojej rozprawy doktorskiej analizowała czynniki wpływające na podejmowanie aktywności obywatelskiej w środowiskach lokalnych przez kobiety w wybranych regionach Polski²¹. Druga, opisana szczegółowo powyżej przedstawia socjologiczny portret Australijskiego Instytutu Spraw Polskich²². Analizuje typy motywacji i cele zaangażowania społecznego jej działaczy. Przedstawia także historyczny zarys wzorów obywatelskiej aktywności polskiej inteligencji w Australii.

Problematyka społeczeństwa obywatelskiego, obywatelskości, kształtowania się postaw prospołecznych i polskich elit politycznych ze szczególnym uwzględnieniem kobiet jest mi szczególnie bliska. Wiąże się z początkiem mojej pracy naukowej. Dwa pierwsze poważne projekty badawcze, w które byłam zaangażowana mieściły się w tym obszarze. Oba były realizowane w ISP PAN. Pierwszy pod kierownictwem prof. dr hab. Jacka Wasilewskiego, pt. *Instytucje pośredniczące między elitami a masami jako czynnik konsolidacji polskiej demokracji w okresie wejścia do UE* dotyczył elit politycznych na szczeblu powiatowym. Moim zadaniem było prowadzenie badań terenowych w powiecie łukowskim. Jestem współautorką dwóch publikacji prezentujących wyniki badań prowadzonych w ramach tego projektu²³. Zajmowałam się wówczas wątkiem aktywności obywatelskiej w badanych powiatach.

Drugi projekt pt. *Kobiety w elitach politycznych* pod kierownictwem dr Ireny Pańków objął szerokie badania jakościowe wśród posłanek IV kadencji Sejmu. Przeprowadziliśmy 85 biograficznych wywiadów. Przedmiotem badań były: motywacja i droga respondentek do politycznej aktywności, ich doświadczenia i działalność parlamentarna oraz partyjna, a także ich przekonania i obserwacje dotyczące sytuacji kobiet w Polsce. Brałam udział w opracowaniu koncepcji badań, konstruowaniu narzędzia badawczego, prowadzeniu wywiadów, analizie zgromadzonych danych, prezentowaniu ich na dwóch konferencjach naukowych oraz przygotowaniu publikacji²⁴. Analizowałam w nich strategię łączenia ról rodzinnych z aktywnością w sferze publicznej. Interesował mnie wpływ stereotypowego podziału ról społecznych zależnie od płci na podejmowanie aktywności publicznej, a także związane z tym oczekiwania i sankcje społeczne. Problem nierówności związanych z płcią w kontekście ich znaczenia dla podejmowania aktywności w życiu publicznym i wpływu

²¹ Zofia Kinowska. 2015. *Można zakasać rękawy. Aktywność obywatelska kobiet w środowisku lokalnym*, Warszawa: Oficyna Naukowa and ISP PAN, 284 stron. Szczegółowy opis zawartości książki znajduje się w "Wykazie osiągnięć naukowych" pkt. II.1.

²² Zofia Kinowska-Mazaraki. 2021. *Fenomen Australijskiego Instytutu Spraw Polskich. Przykład aktywności obywatelskiej inteligencji polskiej w Australii po 1989 roku*, ISP PAN, Warszawa 2021, s.322.

²³ Z. Kinowska, A. Radiukiewicz. 2006. *Dwa obrazy obywatelskiej aktywności: perspektywa władz samorządowych i perspektywa mieszkańców* w: J. Wasilewski. (red.) *Powiatowa Elita Polityczna: rekrutacja, struktura, działanie*, Warszawa: ISP PAN, s.299-337; Z. Kinowska (współautorstwo). 2007. *Wybory 2006 w powiatach: kampania, aktorzy, strategie*, Warszawa: ISP PAN

²⁴ Z. Kinowska. 2007. *The female MP – between Parliament and Her Home*, Studia Polityczne nr 19, s. 121-130; Z. Kinowska. 2009. *Posłanki IV kadencji – Życie prywatne a zawodowe*, w: M. Jeziński, M. Więclawska, B. Brodzińska (red.) *Płeć w życiu publicznym*, Toruń: UMK, s. 159-172; Z. Kinowska. 2010. *Matki, żony i posłanki. Strategie łączenia ról rodzinnych z pracą poselską* w: B. Post, I. Pańków (red.) *Kobiety u władzy? Spojrzenie z sejmu*, Warszawa: ISP PAN, s.105-132.

asymetrii w położeniu społecznym kobiet i mężczyzn na realizowanie idei obywatelskości podjęłam później także w rozdziale książki pod redakcją Marii Jarosz pt. *Polacy równi i równiejsi*²⁵.

Jednym z wątków obszernych wywiadów biograficznych, które przeprowadzałam z posłankami IV kadencji Sejmu, był początek ich karier. Wiele z nich rozpoczynało drogę polityczną od działalności na rzecz swojego środowiska lokalnego i pełnienia tam funkcji samorządowych. Wątek ten uznałam za kluczowy dla analizy partycypacji kobiet w życiu publicznym. Chciałam do niego wrócić i przyjrzeć się lokalnej aktywności obywatelskiej kobiet i jej uwarunkowaniom. Zajęłam się tym tematem w rozprawie doktorskiej, a potem szerzej we wspomnianej wyżej monografii.

Warto może zaznaczyć, że w latach 2004-2013 pracowałam także w Archiwum Partii Politycznych ISP PAN kierowanym przez dr hab. Irenę Słodkowską. Archiwum gromadzi dokumentację działalności i myśli programowej polskich partii politycznych. Moja praca polegała na zbieraniu materiałów i dokumentów w siedzibach i agendach partii (później także poprzez partyjne strony internetowe) oraz na opracowywaniu zebranych dokumentów. Ta praca dawała mi bieżącą orientację i szczególny wgląd w działalność partii politycznych, co podsycało zainteresowanie mechanizmami ich funkcjonowania. Było to bardzo pomocne zarówno na etapie prowadzenia badań elit politycznych, szczególnie parlamentarnego szczebla, jak i w ich analizie.

W obszarze tematycznym związanym z problematyką partycypacji społecznej i obywatelskości lokuje się także projekt badawczy Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego pod kierownictwem dr hab. Inki Słodkowskiej, pt.: *Dokumenty Przelomu. Polska Transformacja ustrojowa w dokumentach Obywatelskiego Klubu Parlamentarnego Komitetu Obywatelskiego przy Przewodniczącym NSZZ Obywatelskiego przy Przewodniczącym NSZZ „Solidarność” oraz Komitetów Obywatelskich „Solidarność”*. Uczestniczyłam w nim w latach 2014-2017. Celem projektu była analiza roli, jaką odegrały w polskiej transformacji ustrojowej w latach 1989 – 1991 solidarnościowe podmioty polityczne: Obywatelski Klub Parlamentarny, Komitet Obywatelski przy Przewodniczącym NSZZ „Solidarność” Lechu Wałęsie oraz Komitety Obywatelskie „Solidarność”. Mój udział obejmował pracę koncepcyjną nad konstruowaniem narzędzia badawczego oraz przeprowadzenie szeregu wywiadów pogłębionych ze świadkami historii wedle specjalnie opracowanych wytycznych.

Na drugim biegunie partycypacji społecznej jest wykluczenie. Problematyką wykluczenia społecznego, szczególnie politycznego zajmowałam się najgłębiej pracując w projekcie badawczym kierowanym przez prof. Marię Jarosz pt.: *Obszary wykluczenia w III Rzeczypospolitej. Przyczyny, przejawy, przeciwdziałanie w latach 2006-2008*. Mój udział w projekcie obejmował przeprowadzenie badań empirycznych (wywiady pogłębione) i analiz dotyczących lustracji i wykluczenia politycznego. Analizowałam m.in. zagadnienia relacji między obowiązującymi w Polsce rozwiązaniami legislacyjnymi, a kwestią marginalizowania i piętnowania osób publicznych, których przeszłość polityczna została zakwestionowana w

---

²⁵ Z. Kinowska. 2010. *Obywatelki i obywatele. Równe i równiejsi?* w: M. Jarosz (red.) *Polacy równi i równiejsi*, Warszawa: ISP PAN, s. 301-323.

procesie tzw. dzikiej lustracji. Efektem pracy w projekcie były trzy publikacje z tego zakresu²⁶.

Inny aspekt wykluczenia politycznego rozważałam, wraz z Adamem Kęską, w rozdziale *Dysfunkcje reprezentacji obywatelskiej i systemu wyborczego*²⁷. Rozdział analizuje funkcjonalność systemu wyborczego w perspektywie realizowania idei pełnej reprezentacji w wyborach parlamentarnych. Szukaliśmy odpowiedzi na pytanie na ile obowiązujące rozwiązania instytucjonalne umożliwiają realizację modelu idealnego, w którym wszyscy obywatele – różne grupy społeczne i różne konkurujące ze sobą interesy będą możliwie najpełniej reprezentowane jednocześnie równoważąc się nawzajem. W oparciu o badania jakościowe (50 wywiadów swobodnych z posłami VI kadencji Sejmu przeprowadzonych w 2011 r.) opisaliśmy także kulisy procesu konstruowania list wyborczych w wyborach parlamentarnych rzucające światło na uwarunkowania partycypacji politycznej na najwyższym szczeblu.

Do tematu wykluczenia społecznego, w tym politycznego powróciłam w 2021 roku w artykule pt. *The Polish Paradox: From a Fight for Democracy to the Political Radicalization and Social Exclusion*²⁸. Artykuł ma charakter opisowy, dotyczy przemian w Polsce po 2015 roku. Opisuje m.in. strategię kampanii wyborczych z 2015, 2019 i 2020 roku zogniskowanych na budowaniu wrogości i strachu wobec wybranych grup społecznych, prowadzących do marginalizacji lub wykluczenia.

Żupełnie innym aspektem wykluczenia społecznego zajmowałam się po przejęciu prowadzenia zakładu Przemian Społecznych i Gospodarczych w ISP PAN przez dr hab. Martę Danecką. W latach 2015-2016 realizowaliśmy w zakładzie projekt badawczy pt. *Polska rzeczywistość instytucjonalna i społeczna na przykładzie funkcjonowania pieczy zastępczej i opinii społecznej na jej temat*. Dla mnie osobiście był to powrót do zainteresowań z czasów studenckich, ukończyłam bowiem specjalizację: "Socjologia małżeństwa i rodziny – specjalista do spraw rodziny" i odbyłam staże w Rodzinnym Ośrodku Diagnostyczno – Konsultacyjnym oraz w Publicznym Ośrodku Adopcyjno-Opiekuńczym w Warszawie. Praca w projekcie wiązała się dla mnie również z czerpaniem doświadczenia z równoległej do naukowej ścieżki zawodowej tj. prowadzenia mediacji rodzinnych. Przedmiotem badań było funkcjonowanie pieczy zastępczej w Polsce. Brałam udział we wszystkich etapach projektu od prac w przygotowaniu koncepcji badań, konstruowaniu narzędzi badawczych, przeprowadzaniu wywiadów, analizie zgromadzonych danych, prezentowaniu ich na konferencjach naukowych oraz przygotowaniu dwóch publikacji²⁹. Artykuł przygotowany w

²⁶ Z. Kinowska. 2007. *Lustracja po polsku* w: M. Jarosz (red.) *Transformacja Elity Społeczeństwo*, Warszawa: ISP PAN, s.173-198; Z. Kinowska. 2008. *Elity polityczne i piętno „agenta”*, w: M. Jarosz (red.) *Naznaczeni i napiętnowani. O wykluczeniu politycznym*, Warszawa: Oficyna Naukowa i ISP PAN, s. 161-191; Z. Kinowska, A. Kęska. 2008. *Lustracja w odbiorze społecznym*, w: M. Jarosz (red.) *Naznaczeni i napiętnowani. O wykluczeniu politycznym*, Warszawa: Oficyna Naukowa i ISP PAN, s. 236-251.

²⁷ Z. Kinowska, A. Kęska. 2012. *Dysfunkcje reprezentacji obywatelskiej i systemu wyborczego*, w: M. Jarosz (red.) *Instytucje: konflikty i dysfunkcje*, Warszawa: Oficyna Naukowa i ISP PAN, s. 111-148.

²⁸ Z. Kinowska-Mazaraki. 2021. *The Polish Paradox: From a Fight for Democracy to the Political Radicalization and Social Exclusion*. *Social Sciences* 10(3),112.

²⁹ Z. Kinowska, A. Kęska. 2016. *Rola pieczy zastępczej w procesie socjalizacji* *Kultura i Społeczeństwo* 60(3), s.151-164; Z. Kinowska (współautorstwo). 2016. *Instytucja pieczy zastępczej – raport z badań wstępnych*, opublikowane online:

ramach tego projektu (we współautorstwie z Adamem Kęską) był poświęcony analizie systemu rodzinnej pieczy zastępczej ze szczególnym uwzględnieniem funkcji prospołecznej rozumianej jako forma funkcji socjalizującej. Dzieci trafiające do pieczy zastępczej pochodzą zazwyczaj ze środowisk dysfunkcyjnych. Od funkcjonalności systemu pieczy zastępczej zależy, czy zjawiska patologiczne będą reprodukowane, czy dzieci powielą wzory wyniesione z rodziny pochodzenia w dorosłym życiu (zjawisko dziedziczenia stylów życia i statusu społecznego), czy też wyrosną na samodzielnych i praworządnych członków społeczeństwa.

W 2016 roku otworzyłam niejako nowy rozdział w mojej aktywności naukowej w ramach tematu indywidualnego nazwanego pierwotnie „Problematyka wielokulturowości w Australii”. Celem projektu było poszerzenie wiedzy o fenomenie wielokulturowości integracyjnej w Australii i wpływie polityki wielokulturowości na tamtejszą Polonię. Potem inaczej rozłożyłam akcenty i sam kształt życia organizacyjnego Polonii wybił się na pierwszy plan. Otrzymałam stypendium na uniwersytecie w Sydney i rozpoczęłam badania dotyczące życia organizacyjnego polskiej diaspory na antypodach w warunkach wielokulturowej polityki migracyjnej. Głównym owocem pracy w latach 2016–2020 jest monografia omówiona w punkcie 3 autoreferatu. W tym okresie opublikowałam także trzy artykuły z tej tematyki³⁰. Pierwsze dwa koncentrują się na założeniach i rozwiązaniach australijskiego modelu polityki wielokulturowości integracyjnej i jego użyteczności w perspektywie kryzysu migracyjnego. Trzeci rysuje ogólną charakterystykę i przemiany życia organizacyjnego polskiej diaspory w Australii od czasów powojennych do współczesności.

Od 2019 roku jestem związana z Western Sydney University, otrzymałam stypendium na wydziale School of Social Sciences and Psychology (do I.VI. 2025). Najściślej współpracuję obecnie z profesorem Lindą Briskman i profesorem Kevinem Dunnem. Biorę udział w pracach zespołu “The Challenging Racism Project”. Koncentrują się one na zagadnieniach różnorodności kulturowej, wyzwaniach integracji w warunkach społeczeństwa wielokulturowego oraz problematyce rasizmu i wykluczenia rasowego. Tych zagadnień dotyka także projekt badawczy w którym uczestniczę obecnie w Zakładzie Badań Elit i Instytucji Władzy ISP PAN, pt. *Samorząd terytorialny w warunkach kryzysu migracyjnego. Nowe formy i efekty współdziałania z partnerami społecznymi*. Przedmiotem badań jest kryzys uchodźczy na granicach Polski - z Białorusią i z Ukrainą, a dokładniej problematyka aktywizacji społecznej w sytuacji nadzwyczajnej. Projekt obejmuje także kwestie nastawienia społecznego do uchodźców, stosunku do innej kultury, w tym przejawy rasizmu.

Jestem także członkiem zespołu w projekcie badawczym pt. *Cyber Society Research Collaboration* prowadzonego na Western Sydney University w ramach School of Social Sciences Research Collaboration (SRC). Projekt kierowany jest przez assistant profesora Tamarę Watson i assistant profesora Nidę Denson, potrwa od 1 kwietnia 2023 do 31 grudnia

---

http://www.isppan.waw.pl/subpage/zaklady/zpsg/files/instytucja_pieczy_zastepczej_raport_z_badan_wstepnych.pdf

³⁰Z. Kinowska. 2016. *Idea australijskiej wielokulturowości w perspektywie kryzysu migracyjnego* Studia Polityczne nr 3 (43/2016), s. 31-46; Z. Kinowska, Ly Ly Lim. 2017 *The challenges of building a diverse society. Australian inspirations*, Studia Polityczne (45/2017); Z. Kinowska, J. Pakulski. 2018. *Polish Migrants and Organizations in Australia*. *Cosmopolitan Civil Societies: an Interdisciplinary Journal*, 10(2), s. 29-41.

2025. Projekt dotyczy możliwości i sposobów wykorzystania nowoczesnych technologii (np. mediów społecznościowych, sondażów online, aplikacji do smartfonów etc.) w badaniach społecznych, a także ograniczeń i zagrożeń z tym związanych. Obejmuje m.in. takie zagadnienia jak: gromadzenie danych online (nie tylko za pomocą sondaży), praca z różnego rodzaju danymi cyfrowymi (digital data) i ich analiza.

6. Informacja o osiągnięciach dydaktycznych, organizacyjnych oraz popularyzujących naukę lub sztukę.

- 2008-2009 prowadzenie zajęć dydaktycznych z socjologii („Wprowadzenie do socjologii”) dla studentów I roku studiów dziennych socjologii na Wydziale Nauk Humanistycznych Szkoły Wyższej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie.

- 2011-2013 prowadzenie trzech cykli szkolenia kwalifikacyjnego dla mediatorów w konfliktach rodzinnych i społecznych w ramach autorskiego projektu „Mediator w społeczności” (po 110 lub 120 godzin), we współpracy z Alicją Kratą. Szkolenia były prowadzone w ramach projektu „Akademii Mediacji i Komunikacji” realizowanego przez Fundację Mediare: Dialog-Mediacja-Prawo. Program szkolenia został przez nas stworzony w oparciu o standardy szkolenia mediatorów, określone przez Społeczną Radę ds. Alternatywnych Metod Rozwiązywania Konfliktów i Sporów przy Ministrze Sprawiedliwości z dnia 29 października 2007 roku.

7. Oprócz kwestii wymienionych w pkt. 1-6, wnioskodawca może podać inne informacje, ważne z jego punktu widzenia, dotyczące jego kariery zawodowej.

Osobną, równoległą ścieżką mojej kariery zawodowej była praca w roli mediatora w sprawach cywilnych.

Ukończyłam szkolenie kwalifikacyjne z mediacji w Stowarzyszeniu Mediatorów Rodzinnych oraz z zakresu profesjonalnej pomocy psychologicznej w Laboratorium Psychoedukacji. Po odbyciu stażów od 2010 roku regularnie prowadziłam mediacje w sprawach rodzinnych, społecznych, pracowniczych, w sprawach ze zgłoszeń prywatnych w Ośrodku Mediacji i Dialogu w Warszawie przy Kancelarii Prawniczej *Patrimonium* oraz w sądowych sprawach cywilnych od 2012 roku. Byłam członkinią Stowarzyszenia Mediatorów Rodzinnych od 2012 roku. Brałam udział w szeregu szkoleń uzupełniających, m.in. z zakresu systemowego rozumienia rodziny prowadzone przez prof. Bogdana de Barbaro (2005r.), z zakresu rozwiązywania konfliktów międzynarodowych i transgranicznych, Prowadzący: I. Ferule, S. Chalupka-Dunse, G.Barth, B. Boehm, C. Marucci, C.Covata. A.Gójska, K.Sobczyk (2011 r.), o realizowaniu sprawiedliwości naprawczej *Accessibility and Initiation of Restorative Justice Training*, organizator: European Forum for Restorative Justice (2014 r.), czy analizie transakcyjnej prowadzone przez Eleonore Lind (2014 r.). Pracowałam jako trenerka umiejętności społecznych w Fundacji Mediare: Dialog – Mediacja – Prawo (w zakresie komunikacji, budowania relacji w życiu osobistym i zawodowym, rozwiązywania

konfliktów), a także prowadziłam szkolenia kwalifikacyjne dla mediatorów w konfliktach rodzinnych i społecznych.

Jestem autorką dwóch publikacji z zakresu mediacji i alternatywnego rozwiązywania sporów:

- Z. Kinowska, A. Krata. 2010. *Mediacja w Polsce*, Infos nr 18 (88), Warszawa: Biuro Analiz Sejmowych, <http://www.bas.sejm.gov.pl/infos.php>

- Z. Kinowska. 2013 *Alternatywne sposoby rozwiązywania sporów społecznych*, w: M. Jarosz (red.) *Polskie bieguny. Społeczeństwo w czasach kryzysu*, Warszawa: Oficyna Naukowa i Instytut Studiów Politycznych PAN, s. 239-265. ISBN: 978-83-7737-061-2

Zofia Mezaroch

.....
(podpis wnioskodawcy)